

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами діяльності)

ДК 657.1:004

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.13769964>

Диджиталізація методики бухгалтерського обліку

Соломчук Людмила Миколаївна

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту Національний університет харчових технологій, м. Київ ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2393-6323>

Прийнято: 15.08.2024 | Опубліковано: 29.08.2024

***Анотація.** Постійний розвиток комп'ютерних технологій та диджиталізація різних сфер підприємницької діяльності спричинила докорінну зміну як форм так і методів господарювання. Для підприємств різних форм господарювання диджиталізація є основною рушійною силою під впливом якої відбувається ефективне використання усіх ресурсів, підвищення рівня продуктивності праці, скорочення витрат та зростання доходів, а це в свою чергу забезпечується через оптимізацію бухгалтерських процесів, що безпосередньо надає диджиталізація методики ведення бухгалтерського обліку. За останні п'ять років значна кількість бізнес-структур перейшла на цифровий формат діяльності, активно процвітає інтернет-торгівля і реклама, впроваджено віддалену роботу працівників, а це в свою чергу потребує своєчасного та якісного забезпечення користувачів правдивою і неупередженою інформацією, що є основною метою бухгалтерського обліку, що тягне за собою перегляд законодавчої бази України та удосконалення методики ведення бухобліку.*

У статті узагальнені концептуальні засади щодо диджиталізації обліку у вітчизняних бізнес-структурах, проведено аналіз визначення поняття «диджиталізація» вітчизняними та зарубіжними вченими, сформовано

авторське трактування «диджиталізація бухгалтерського обліку», відображено можливу диджиталізацію методики обліку, її переваги і недоліки.

Метою дослідження є визначення підходів до диджиталізації методики ведення бухгалтерського обліку.

Основними матеріалами дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері бухгалтерського обліку та електронного документообігу, а також їх дослідження у сфері диджиталізації діяльності підприємств різних форм власності; нормативно-правове забезпечення ведення обліку та оподаткування діяльності підприємств. У процесі дослідження були використані методи узагальнення і групування, синтезу та порівняння, метод сходження від абстрактного до конкретного.

В статті досліджено основи диджиталізації методів бухгалтерського обліку, виявлені позитивні сторони та існуючі складнощі щодо впровадження повної диджиталізації бухобліку. Надається обґрунтування зростання ефективності управління будь-яким підприємством внаслідок диджиталізації елементів бухгалтерського обліку.

Ключові слова. *Диджиталізація, бухгалтерський облік, елементи методу бухгалтерського обліку, методика бухгалтерського обліку, диджиталізація бухгалтерського обліку.*

Digitization of accounting methodology

Liudmyla Solomchuk

Phd in Economics, associate professor of the department of accounting and auditing
National University of Food Technologies, Kyiv ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2393-6323>

Summary. *Introduction. The constant development of computer technologies and digitalization of various spheres of business activity has caused a fundamental*

change in both forms and methods of management. For enterprises of various forms of management, digitization is the main driving force under the influence of which the effective use of all resources, increase in labor productivity and reduction of costs and growth of income occurs, and this, in turn, is ensured through the optimization of accounting processes, which is directly provided by the digitization of accounting methods. Over the past five years, a significant number of business structures have switched to a digital format of activity, Internet trade and advertising are actively flourishing, remote work of employees has been implemented, and this, in turn, requires timely and high-quality provision of users with true and unbiased information, which is the main goal accounting, which entails the revision of the legislative framework of Ukraine and the improvement of accounting methods.

The article summarizes the conceptual principles of digitalization of accounting in domestic business structures, analyzes the definition of the concept of "digitalization" by domestic and foreign scientists, forms the author's interpretation of "digitalization of accounting", reflects the possible digitalization of accounting methods, its advantages and disadvantages.

Goal. The purpose of the study is to determine the approaches to digitalization of accounting methods.

Materials and methods. The main research materials are the scientific works of domestic and foreign scientists in the field of accounting and electronic document management, as well as their research in the field of digitization of the activities of enterprises of various forms of ownership; regulatory and legal maintenance of accounting and taxation of enterprise activities. In the process of research, the methods of generalization and grouping, synthesis and comparison, the method of going from the abstract to the concrete were used.

The results. The article examines the basics of digitization of accounting methods, identifies positive aspects and existing difficulties regarding the implementation of full digitization of accounting. A rationale for increasing the

efficiency of management of any enterprise as a result of digitalization of accounting elements is provided.

Key words. *Digitalization, accounting, elements of the accounting method, accounting methodology, digitalization of accounting.*

Постановка проблеми. Розвиток комп'ютерних технологій та диджиталізація сфер діяльності проявляються у вигляді значних змін в пошуку та отриманні необхідної інформації, використанні хмарних технологій для її розповсюдження, використання ботів, переведення значної маси бізнес-процесів у цифровий формат, що характеризується появою нових форм господарювання із використанням цифрових технологій. Цифровізація бізнесу має значні переваги у вигляді скорочення витрат та зростанні прибутку і темпів розвитку компаній. А основним фундаментом правильного, раціонального та ефективного ведення бізнесу є сфера бухгалтерського обліку, яка у даних умовах цифровізації не може існувати без диджиталізації саме методики обліку. Диджиталізація методики обліку представляє собою певний ланцюжок дій впровадження і використання якого дозволить вдосконалити систему бухобліку, зробити її більш гнучкою, прискорить обробку цифрової інформації з мінімізацією втручання людини та перекладе рутинну технічну бухгалтерську роботу на автоматизовану систему для зменшення систематичних та випадкових помилок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями диджиталізації обліку займається велика кількість як вітчизняних так і зарубіжних вчених і дослідників такі як Артем'єва О.О., Назарова К.О., Томша А.О., Тенюх З.І., Пелех У.В., Гусєва О.Ю., Легомінова С.В, Пушкар М.С., Онищенко Ю.І., Alnoor Bhimani, Leslie Willcocks Richard Busulwa, Nina Evans та інші.

Визначення та обґрунтування науковцями поняття «диджиталізація» наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Визначення поняття диджиталізація науковцями

Автор	Визначення
Клаус Шваб [1]	Диджиталізація це всебічне злиття технологій управління. Вона розмежовує границі між фізичною, біологічною та цифровою сферами
Гусева О.Ю., Легомінова С.В. [2]	Диджиталізація це глибинна трансформація, проникнення цифрових технологій щодо оптимізації і автоматизації бізнес-процесів, підвищення продуктивності та покращення комунікаційної взаємодії зі споживачами
Лобода Н., Чабанюк О., Кольби Р. [3]	Диджиталізація це сучасні процеси автоматизації не тільки бухгалтерського обліку, а також і процесів управління підприємством у цілому
Коваль О.В. [4]	Диджиталізація це трансформація діяльності яка пов'язана з використанням новітніх цифрових технологій з метою оптимізації бізнесу, підвищення рівня продуктивності підприємства, вдосконалення досвіду роботи з клієнтами, створення умов для більш оперативної взаємодії бізнесу та споживачів
Шишкова Н. [5]	Диджиталізація обліку це трансформація всіх облікових процесів за допомогою сучасних економічних, організаційно-управлінських та інституційних нововведень. Це повна ІТ-модернізація електронно-цифровими пристроями, засобами, системами електронно-комунікаційного обміну для інтегральної взаємодії віртуального і фізичного створення кіберфізичного простору у межах системи бухгалтерського обліку
Артем'єва О.О., Томша А.О. [6]	Диджиталізація як автоматизація управління являє собою процес, який об'єднує інформаційне, телекомунікаційне, програмне забезпечення, інформаційні технології, мережі, бази даних знань, інші засоби інформації
Тенюх З.І., Пелех У.В. [7]	Диджиталізація бухобліку це можливість комплексного використання різних видів програмного забезпечення для відображення в обліку господарських операцій
Ж.П. де Клерк [11]	Диджиталізація це використання цифрових технологій з метою одержання прибутку, покращення бізнесу та всіх бізнес-процесів та створення оптимального середовища для їх реалізації
А. Коптелова [12]	Диджиталізація це процес створення нового продукту, який на початку існує у цифровій формі і не може бути перенесений на фізичний носій без зниження його якості

Джерело: узагальнено автором

Як свідчать дослідження науковців, поняття «диджиталізація» не має єдиного визначення і трактування, а тому потребує подальшого визначення. Я погоджуюсь із думками Шишкової Н. і Тенюх З.І. і підсумовуючи визначення у таблиці 1 вважаю, що *диджиталізація бухгалтерського обліку* – це трансформація методики обліку за допомогою комплексного використання

різних видів програмного забезпечення, інформаційних технологій, мереж і баз даних для відображення господарських процесів в обліку з метою оптимізації бізнесу та покращення комунікаційної взаємодії із споживачами.

В своїх дослідженнях науковці вважають, що для ведення сучасного бізнесу і удосконалення бізнес-процесів диджиталізація є обов'язковою умовою, вона є базою для прискорення опрацювання інформації та отримання якісної аналітики щодо ведення бізнесу, грає провідну роль у створенні та наданні споживачам нових цінностей, інтегрованості підприємств у міжнародний ринок [8], змінює структуру суб'єктів ринку і технології управління ними [9].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на проведені дослідження, питання щодо диджиталізації саме методики бухобліку, яка змінює організацію обліку на підприємстві не розкрито і потребує додаткових досліджень. Тому вважаємо за необхідним провести дослідження складових диджиталізації методики бухобліку, а також виявити її пріоритетні аспекти та наслідки.

Метою статті є узагальнення інформації про диджиталізацію методики бухгалтерського обліку, виокремлення складових диджиталізації бухгалтерського обліку, які забезпечать підвищення ефективності ведення обліку і в цілому всіх бізнес процесів на підприємстві. Також доцільно розкрити пріоритетні аспекти та наслідки диджиталізації методики бухгалтерського обліку та виділити основні переваги і недоліки диджиталізації, які, як правило виникають, з її повним впровадженням.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах розвитку бізнесові структури намагаються максимально впровадити в діяльність, і в бухгалтерський облік зокрема, новітні цифрові технології. Основною метою цих впроваджень є отримання оперативної та якісної бухгалтерської інформації для об'єктивної оцінки стану бізнесу, швидке опрацювання інформації, інтерпретації показників та подальшого прийняття управлінських рішень.

Диджиталізація бухгалтерського обліку не тільки оптимізує процес діяльності підприємства але й дає можливість використання різних платформ та інструментів для аналізу великих масивів інформації, відкриває можливість зберігання інформації у хмарі, що має сильний захист її від шахраїв та доступ з будь-якої точки світу, оцифрування всіх видів інформації та подання фінансової звітності у віртуальному форматі.

Диджиталізація методики бухгалтерського обліку базується на впливі різних диджитал-технологій на елементи бухгалтерського обліку. При цьому використовується імперативний (наказовий) метод заснований на підпорядкуванні одного елементу методу бухгалтерського обліку іншому.

На рисунку 1 відображено складові диджиталізації методики бухгалтерського обліку. Впровадження і використання хмарних технологій це можливість зберігати, обробляти і аналізувати облікові дані в режимі віддаленого доступу за допомогою мережі Internet. Це робить бізнес-структуру більш гнучкою і адаптивною до змін у бізнес-середовищі.

Рис. 1. Складові диджиталізації методики бухгалтерського обліку.

Джерело: узагальнено автором

Використання інтегрованої платформи ERP-системи (Enterprise Resource Planning), що включає в себе такі модулі як персонал, операції, фінанси, аналітика, баланс – дозволяє оптимізувати бізнес-процеси, підвищувати продуктивність, ефективність та в цілому рівень конкурентоспроможності підприємства. ІТ-технології щодо захисту даних та кібербезпеки об'єднують в обліку методи та інструменти, які забезпечують

захист цілісності і доступності, а також повної конфіденційності облікової інформації за допомогою постійного оновлення програмного забезпечення, шифрування даних і використання мультифакторної аутентифікації. Застосування електронного документообігу дає перевагу єдиної формату електронного звітування для бізнесу – XBRL. Застосування інструментів штучного інтелекту, дає змогу для моделювання, аналізу, контролю та прогнозування діяльності. Блокчейн-технології дозволяють зберігати облікову інформацію в розподілених мережах, що забезпечує надійність і безпеку даних.

Метод бухгалтерського обліку складається з елементів кожен з яких піддається впливу диджиталізації (таблиця 2).

Таблиця 2.

Диджиталізація методики бухгалтерського обліку

Елементи методу бухгалтерського обліку	Складові диджиталізації, які застосовуються до відповідного елементу методу бухгалтерського обліку									
	Електронний документооборот	Штучний інтелект	Хмарне зберігання	Хмарні розрахунки	ERP-системи	Блокчейн-технології	Електронний підпис даних	Чат GPT	Звітність XBRL	Кібербезпека
Документація	+	+	+	+		+	+			+
Інвентаризація	+	+	+	+		+	+			+
Оцінка			+	+	+			+		+
Калькуляція			+	+	+	+				+
Система рахунків			+		+	+		+		+
Подвійний запис			+							+
Баланс	+	+	+	+	+	+	+		+	+

Джерело: розроблено автором

Відображена у таблиці 2 диджиталізація методики бухгалтерського обліку є загальною для будь якої бізнес-структури і базою для подальшої більш детальної розробки диджиталізації елементів методу бухобліку, що буде притаманний конкретному підприємству в залежності від його розміру, напрямків та галузі діяльності, облікової політики, можливостей

впровадження цифрових технологій та рівня обізнаності персоналу в диджитал-технологій.

В таблиці 3 відображено пріоритетні аспекти та наслідки диджиталізації елементів методу бухгалтерського обліку.

Таблиця 3

Пріоритетні аспекти та наслідки диджиталізації елементів методу бухгалтерського обліку

Елементи методу бухгалтерського обліку	Аспекти та наслідки
Документація	Перехід від паперового документообігу до електронного, що значно скоротить витрати підприємства (витрати на папір, заправку картриджів, пересилання документів тощо), прискорить отримання первинної документації при розрахунках з контрагентами, швидке виконання договорів, використання електронного підпису. Недоліком у цьому напрямку є не доопрацювання значної кількості форм документів щодо реквізитів, дублювання документів схожими формами, наповнення документів зайвою інформацією, а це потребує реформування форм первинного документообігу з метою уніфікувати форми для електронного документообігу. Ще одним негативним фактором у диджиталізації документації є відсутність у нормативних документах вказівки можливості складання певних видів документів в електронному вигляді з цифровим підписанням та обов'язкове їх надання у паперовому вигляді (наприклад, часто адміністративні органи вимагають підтвердження сплати податків або інших платежів у паперовій формі). Наслідком електронного документообігу є створення електронного архіву документів, що забезпечить не лише їх зберігання але й подальшу роботу з цими документами із застосуванням штучного інтелекту
Інвентаризація	Диджиталізація дає можливість спростити проведення інвентаризації об'єктів, які знаходяться на великих площах або у важкодоступних місцях. При цьому використовується штучний інтелект та дрони. Недоліком диджиталізації процесу інвентаризації є застарілість процедур та вимог щодо проведення та оформлення результатів інвентаризації (Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань») які не враховують можливості диджитал технологій
Оцінка	На даний момент для проведення оцінки згідно МСБО використовуються складні алгоритми застосування яких вимагає багато часу, що є критичним для багатьох підприємств при швидкому прийнятті управлінських рішень. Оптимізація оцінки проводиться із застосуванням диджитал-технологій, наприклад використання Big Data за допомогою якої можна проводити кастомні дослідження за індивідуальними запитами, формувати аналітичні звіти які оновлюються з необхідною періодичністю (для планування транспортних маршрутів, дослідження ринку та конкурентів тощо)

Калькуляція	Диджиталізація даного елементу відбувається за допомогою електронного документообороту, хмарних розрахунків та хмарного зберігання даних, а також використання штучного інтелекту для проведення точних розрахунків і планування та управління витратами підприємства
Система рахунків	Під диджиталізацією рахунків потрібно розуміти формування транзитних рахунків або рахунків до з'ясування, які носять тимчасовий характер і підлягають постійному контролю і аналізу. Доцільність створення таких рахунків обумовлена тим, що при формуванні проводок можуть бути певні невідповідності сум активів і пасивів, які виникають за рахунок, наприклад, заокруглень у програмі, збоїв в програмі, не правильно введених сум. В міжнародній практиці такі рахунки мають назву «suspense account», для українських підприємств це поняття абсолютно нове.
Подвійний запис	Для захисту суб'єктів господарювання від прямого шахрайства використовують програмне забезпечення на основі блокчейн-технологій, згідно якого принцип подвійного запису трансформується в потрійний запис. Загалом ідеться про те, що господарські операції фіксуватимуться не лише в облікових реєстрах, а й у блокчейн-мережі, де їх уже ніхто не зможе змінити [10].
Баланс	Диджиталізація цього елементу дає змогу формувати звітну форму за допомогою програмного продукту та зберігання його у хмарному середовищі, а також надає можливість до його доступу в будь-який час з будь-якої точки діяльності

Джерело: розроблено автором

Провівши дослідження диджиталізації методики бухгалтерського обліку дозволяє виділити її переваги і недоліки (рис. 2).

Рис. 2. Переваги і недоліки диджиталізації методики бухгалтерського обліку.

Джерело: розроблено та узагальнено автором

Висновки. Основними вимогами сучасної цифрової епохи є диджиталізація бухгалтерського обліку, у тому числі, як фундамент – це диджиталізація саме методики бухобліку. Кожне підприємство крокує по шляху підвищення рівня ефективності його діяльності, скорочення витрат та зростання доходів, оптимізації усіх бізнес-процесів, зростання рівня конкурентоспроможності, що і забезпечується перетворенням існуючого бухгалтерського обліку в диджитал-облік. Враховуючі існуючі недоліки, диджиталізація методики бухгалтерського обліку дає можливість трансформувати в цифру не весь обліковий процес, а вкрай необхідні окремі елементи обліку і поступово їх збільшувати. Це в сукупності дасть синергетичний ефект по підвищенню ефективності діяльності підприємства в цілому та зростанні його рівня конкурентоспроможності на ринку. Диджиталізація методики бухгалтерського обліку дає можливість не тільки оптимізувати облік в цілому але й будувати фінансові прогнози та розробляти нові прогресивні стратегії розвитку бізнес-структур.

Список використаних джерел

1. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond. World Economic Forum. 2016. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond/>.
2. Гусєва О. Ю., Легомінова С. В. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2018. № 1 (23). С. 33-39. URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/1812/1722>

3. Лобода Н., Чабанюк О., Кольба Р. Діджиталізація як функція облікової діяльності: коронакриза як контекст. 2021. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/337.pdf>

4. Коваль О. В. Діджиталізація як вектор сучасного розвитку бізнес-процесів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи» 3–4 листопада 2022 року. Державний біотехнологічний університет, м. Харків. С. 29–31.

5. Шишкова Н. Л. Перспективи ІТ-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. Економічний вісник. 2019. № 3. С. 146–159. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2019/3/EV20193_146-159.pdf

6. Артем'єва О.О., Томша А.О. Бухгалтерський облік в умовах діджиталізації: IX Міжнародна науково-практична конференція «Інновації в обліково-аналітичному забезпеченні та управлінні фінансово-економічною безпекою в умовах діджиталізації», 12–13 листопада 2020 р., м. Харків. С. 50-54 URL: <https://eprints.kname.edu.ua/57711/1/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A4%D0%95%D0%A0%D0%95%D0%9D%D0%A6%D0%98%D0%AF%20%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%98%D0%A1%D0%AB%202020%281%29-50-54.pdf>

7. Тенюх З.І., Пелех У.В. Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку. Економіка та суспільство. 2022. 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-66>

8. Ткачук В. О., Обіход С. В., Зіміна Н. П. Цифровізація бізнес-процесів підприємства в умовах переходу в діджитал-середовище. Інфраструктура ринку. Економіка та управління підприємствами. 2020. Вип. 47. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastructure47-22>

9. Лазебник Л. Л. Діджиталізація економічних відносин як фактор удосконалення бізнес-процесів підприємства. Економічний вісник. 2018. Вип. 2. С. 69–74.

10. Бондарєва Т.Г., Немкович О.Б. Зародження сучасної бухгалтерії: Лука Пачолі та подвійний запис. Бізнес-навігатор. 2019. 5-2. С. 103–106. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2019/54_2_2019/20.pdf
11. De Clerck J.-P. Digitization, digitalization and digital transformation: the differences URL: <https://www.iscoop.eu/digitization-digitalization-digitaltransformation-disruption/>
12. Коптелова А. К. Digitization (оцифровка) vs Digitalization (цифровизация) URL: <http://koptelov.info/digitization-digitalization/>